

Pratarmė

<https://doi.org/10.51554/Coll.25.56.01>

56-uoju *Colloquia* numeriu atsiliepiame į Mikalojaus Konstantino Čiurlionio 150-ąsias gimimo metines, ieškome dar neliestų, netikėtų čiurlionianos aspektų. 2025 metai Lietuvos akademinėi ir kultūros bendruomenėms buvo proga permąstyti Čiurlionio genijaus įspaudus kultūrinėje atmintyje, o spalį Čiurlionio simfoninė poema „Jūra“ tapo kultūra ginamo pilietiškumo ir valstybingumo ženklu, akcijai sutelkusiu reikšmingą dalį Lietuvos visuomenės ir tebegaliojančiu iki šių dienų. Taigi šiame numeryje pristatomi Čiurlionio palikimo – jo dailės, muzikos, epistolikos – skaitymai, poetinės parafrazės ir jo reikšmės lietuvių kultūrai persvarstymai yra pažymėti dvigubos, mokslinės ir etinės, refleksijos. Žurnale taip pat išlaikomas dėmesys literatūrinei baltistikai, lyginamosios literatūros problematikai.

Numerį pradeda vaizdine medžiaga dokumentuotas Nidos Gaidauskienės straipsnis „Vyčio herbo kunigaikštis Witoldas Kazimierz Czarторыskis ir Mikalojus Konstantinas Čiurlionis“, besiremiantis pirmą kartą skelbiamu Sofijos Kymantaitės-Čiurlionienės padėkos laišku kunigaikščiui Witoldui Kazimierzui Czarторыskui, čia publikuojamu iš Nacionalinio muziejaus Krokovoje archyvo (pateikiami egodokumento faksimilė, originalo perrašas, vertimas ir išsamus biografinis komentaras). Pristatydama naujai atrastą Čiurlionio biografinio konteksto orbitai priklausančią asmenybę – mecenatą, padengusį jo paskutinių metų gydymo išlaidas, autorė lanksčiai taiko mikroistorijos metodą ir Vyčio herbo kunigaikščio veiklą bei gyvenimą susieja su Abiejų Tautų Respublikos kilmingųjų elito darbais Tėvynės labui, lygina bendraamžių Čiurlionio ir Czarторыskio gyvenimų trajektorijas, dvasines jų aspiracijas ir pasaulėvoką, kurioje rūpestis dėl Tėvynės ateities ir metafizinės galybės refleksija buvo svarbiausieji akcentai.

Rasutė Žukienė straipsnyje aprašo 1979 m. Vakarų Berlyne, Šarlotenburgo rūmuose, surengtos Čiurlionio tapybos darbų parodos priešistorę, organizavimo peripetijas, skeptiškas muziejininkų nuostatas, eksponavimo aplinkybes ir vėlesnę, nestokojusią laisvo žodžio ironijos, parodos recepciją svečių atsiliepiamų knygoje, taip pat reakcijas to meto vokiečių ir lietuvių spaudoje. Surinkta archyvinių šaltinių ir korespondencijos su parodos rengėjais medžiaga atskleidžia vykus trumpalaikių dalykinių ryšių nulemtą vienakryptę kultūrinę komunikaciją iš Rytų į Vakarus, jos politinį ir propagandinį prieskonį, tačiau sykiu leidžia konstatuoti, jog šia paroda pasauliui už geležinės uždangos pranešta apie Lietuvos kultūros egzistavimą, o Čiurlionio kūryba imta raiškiau sieti su Europos modernizmo dailės kontekstu. Taip pirmą sykį mėginta paskleisti žinią apie lietuvių kūrinybių genijaus pasiekimus Vakaruose, sugrąžinti Čiurlionį į modernistinės kultūros vieną svarbiausių židinių.

Komparatyviniame tyrime, kurį paskatino Radosławo Okulicz-Kozaryno monografijoje gvildenamas Juliuszo Słowackio kūrybos įtakos Čiurlionio menui faktorius, Gintarė Bernotienė gilinasi į šios kultūrinės perdavos galimybę XX a. 7-ame dešimtmetyje kūrusiems lietuvių poetams. Sekdama kraštovaizdžio ir jo atskleidžiama istorinės tematikos linija bei šventybės atpažinimo kraštovaizdyje geba, autorė žvalgo, kokias idėjas ir pasaulėvokos bruožus, perimamus iš Čiurlionio kūrybos ir jo gyvenimo, savo kūryboje sovietmečiu plėtojo gamtos mistikai imlūs lietuvių poetai Sigitas Geda, Leonardas Gutauskas, Jonas Juškaitis. Jų mintis su istoriosofine XIX a. lenkų literatūros problematika siejo Tėvynės meilės pasija, su Słowackio kūryba tiesiogiai – ATR tautų pavergimo ir tremties siužetas, o Čiurlionio kūryba jie rėmėsi kaip metafizinio mąstymo lietuviškuoju pavyzdžiu.

Transcendentinio lėmėjo figūra neišvengiama ir semiotiškai struktūruotoje analizėje. Dainius Vaitiekūnas pristato Algirdo Juliaus Greimo mokinių Jeano-Marie Flocho ir Jacques'o Fontanille pastangas Čiurlionį reflektuoti kaip menų sintezės vieną ryškiausių pavyzdžių, gretinti su ankstyvaisiais Vakarų abstrakcionistais, rekonstruoti universalią, vizualiniams diskursams būdingą kalbą, ženklų sistemą ir naratyvinių vaidmenų instrumentuotę. Semiotikai Čiurlionio tapyboje atpažino sudėtingiausias poliskopijos trajektorijas, suskaidydami jo vizualiąją erdvę iki elementariųjų formų ir kartu pripažindami, kad preciziška interpretacija neišsemia tapybiškų Čiurlionio sonatų semisimboliškumo lygmens. Čiurlionistiką praturtina naujai aktualizuotos semiotinės interpretacijos, kurias susisteminant pasinaudota Kęstučio Nastopkos atliktais vertimais, atsigręžta ir į Greimą, kuris gerai suprato ypatingą Čiurlionio vietą lietuvių kultūros kanone. Transcendentinio lėmėjo – angelo motyvas, dažnas Čiurlionio metafizinėje tapyboje, semiotikams tampa reikšminga kultūrinio konteksto problema ir pretekstu svarstyti apie dominuojančią adresanto poziciją, leidžiančią panoramiškai iš viršaus aprėpti vizijos horizontą.

Čiurlionio kaip poetinio interteksto perspektyvą apmąsto Neringa Butnoriūtė, pervertusi kelias eilėraščių antologijas, įsiskaitydama į didžiajam menininkui dedikuotus poezijos ciklus. Sovietmečiu Čiurlionis atrodė problemiškas, sunkiai suderinamas su sovietinės propagandos estetinėmis dogmomis, tačiau ideologinio atlydžio laikotarpiu buvo pripažintas svarbiu naujų teritorijų atradėju, visai varžyto estetinio avangardo įkvėpėju. Čiurlionio kosminės vizijos kurstė poetus toli nuo privalomos liaudiškos tematikos, žengti į ezopinę kalbą pridengtą metafizikos sritį, drąsiau pasitelkti religijos įvaizdžius, biblines refleksijas. Čiurlionis savo universalios kosmoso pajauta veikė skirtingų kartų ir pasaulėžiūrų poetus, bet ypač svarbus buvo sovietmečiu, kai net režimui lojalūs poetai (kaip Antanas Venclova ar Eduardas Mieželaitis) juto jo horizonto beribį mastą; 7-o dešimtmečio modernistėms (Juditai Vaičiūnaitei, Aldonai Elenai Puišytei) jis tapo ekfrazijų šaltiniu ir viltingu pėdsaku, vedančiu kuo toliau nuo plokščio ir banalaus socialistinio realizmo.

Didžiojo sonatų ir fugų tapytojo biografiją ir kūrybos pasaulį naujai permąstyti skatina Čiurlionio *Korespondencijos* rinkinys, kurio vienas parengėjų ir atidus jo estetinės

raiškos tyrėjas Radosławas Okulicz-Kozarynas dalijasi atradimų įspūdžiais su Saulium Vasiliausku. Tyrėjas akcentuoja Friedricho Nietzsche's, lenkų misticizmo įtaką, pastebi, kad Čiurlionio kūryba Lenkijoje tampa vis naujų interpretacijų išeities tašku, jo paveiklumo atpažįstamos muzikinės struktūros, harmonijos ir disonansų pradai, aukštesniųjų galių įkvėpto *Karaliaus-Dvasios* įpėdinio, virš minios pakilusio pranašo figūros ilgesys. Okulicz-Kozarynas pademonstruoja, koks svarbus buvo Čiurlionis jo asmenybės tapimo istorijai, kaip XIX–XX a. sandūros metafizikos pažinimas išplėtė filologinės erudicijos ribas.

Sovietmečio represyvi, trauminė patirtis ataidi Lauros Laurušaitės straipsnyje, kuriame gilnamasi į gastropoetinius įvaizdžius, iš naujo revizuojama riba tarp to, kas valgoma ir nevalgoma, skanu ir bjauru, sava ir svetima, brėžiama priešprieša tarp gyvybę telkiančio, baltišką mitopoetiką gaivinančio pieno prasiū lauko ir destruktivos, nuodingos, sovietinę patirtį metonimiškai apibendrinančios degtinės, leidžiančios Baltijos šalių prozos veikėjams bent apgirtusioje vaizduotėje apversti totalitarinio režimo hierarchiją. Vertindama Noros Ikstenos, Dacės Rukšinės ir Laimos Vincės tekstus iš imagologinės perspektyvos, tyrėja svarstymuose apie sovietmečiu įprastą maistą, skonio evoliuciją ir su gastronomija susijusius ritualus atpažįsta tautinių identitetų projekcijas, iki pat Vincės knygoje pasirodančio kanibalistinio įvaizdžio – nuo kūno atskirtos ir paservuotos Lenino galvos, simbolizuojančios nukirsdintą sovietinę imperiją.

Sovietų ideologiškai deformuotos literatūros tyrimus gilina Ilzė Łaksa-Timinska, atsigręždama į specifinės bendruomenės – SSRS XX a. 3–4-ame dešimtmėčiais veikusios latvių diasporos kūrybą, analizuodama, kaip totalinė ideologizacija persmelkė propagandinius prozos naratyvus. Tyrėja sutelkia dėmesį į kintantį moters įvaizdį tos epochos vyrų, režimui lojalių proletarinių rašytojų, kūryboje – nuo revoliucinės kovos bendražygės, rūpesčiu apgaubiančios motinos iki geidžiamo pergalės trofėjaus. Smurto ir klasinės neapykantos įkaitintoje pirmųjų SSRS dešimtmečių atmosferoje moterys atrodė šeimos ir tradicijos gynėjomis, tačiau ir jos ilgainiui būdavo įtraukiamos į naujo tipo socialinius santykius, turėjo prisitaikyti prie dehumanizuoto, asmens laisves žeidžiančio moralinio kodekso konstravimo, kai ištisos kartos tapo socialinės inžinerijos aukomis.

Apie kultūrinį imperializmą, savo ir svetimo aštrėjančią skirtį svarstyta diskusijoje, surengtoje minint Lietuvos lyginamosios literatūros asociacijos įkūrimo dvidešimtmetį (moderatorė Karolina Bagdonė). Metodų ir teorijų krizės akivaizdoje svarstyta apie „lyginamąją literatūrą be ribų“, atsiliepančią į postkritinę, postkolonijinę ir postmodernistinę, mozaikišką šiuolaikinės kultūros būklę, kai kūrėjai ir kritikai turi ieškoti naujų būdų patraukti informaciniame labirinte klaidžiojančio skaitytojo dėmesį, naikinti atskirtį tarp didžiųjų ir mažųjų literatūrų, transformuoti literatūros kanono hierarchiją išcentruotame, daugiakultūriame nūdienos pasaulyje. Akcentuota tarptautinių ryšių svarba, akademinį interesų komparatyvistinio tinklo tankėjimas ir Asociacijos vieta tarp pasaulyje pripažintų tyrėjų bendruomenių.

Kritikos autoriteto klausimas keltas apdovanojant šiemetinę Vytauto Kubiliaus premijos laureatę Jūratę Čerškutę, besiremiančią dekonstrukcijos iškelto priesaku nuolat viskuo abejoti, griauti logocentrizmo hegemoniją, tačiau kartu stengtis aprėpti pulsuojantį literatūrinį gyvenimą, iš rankraščių, užrašų, vidinių recenzijų monografijoje *Galvoja fizikas!* rekonstravusią Ričardo Gavelio intelektualinės raidos kelią, jo mąstymo sistemą – kaip talentingas fizikas tapo permainų epochos balsu, posovietinę tikrovę įtaigiai reflektavusiu prozininku. Šiame numeryje skelbiamos premiją pagrindžiančios laudacijos ir laureatės prakalba. Atsiimdama premiją Čerškutė prisiminė tai, kas siejo skirtingoje intelektualinėje aplinkoje brendusius Kubilių ir Gavelį – tai įtūžimas, drąsa ir kategoriškumas – bruožai, padedantys išsaugoti autentišką mintį ir apsaugantys nuo bet kokią kūrybą ir kritiką devaluojančio kolaboravimo ir konformizmo.

Žurnale skelbiamos recenzijos grąžina į Čiurlionio traukos trajektoriją. Inesa Szulka apžvelgia Čiurlionio *Korespondencijos* dvitomį (2019, 2024) – kruopščiai ne vieną dešimtmetį rengtą tekstologinį šaltinį, kuris pravers tiriant regiono menininkų ryšius, simbolinį kapitalą kaupti pradedančios modernistų bendruomenės formavimosi aplinkybes, asmeninių santykių pulsacijas. Žilvinė Gaižutytė-Filipavičienė skaito Antano Andrijausko monografijos *Čiurlionis: Nesuprasto genijaus tragiškas skrydis* pirmuosius du tomus, pabrėždama holistinę aprėptį, platų menotyros kontekstų išmanymą ir klausdama, kaip autoriui pavyko atitrūkti nuo antraštėje suponuojamo hagiografinės legendos siužeto. Prie teorinių pagrindų skatina grįžti Jurga Jonutytė, svarstanti apie interpretacijos ribas ir metodo grynumą ar jo heterogeniškumą – impulsą jos apmąstymams suteikė Aušros Jurgutienės monografija *Dekonstrucinių skaitymų užrašai*. Metodo pasirinkimo problema recenzentei atrodo svarbi, ypač postkritiniais laikais, kai daug parankių, net vienas kitą neigiančių metodų patogiai sutalpinami teorinių įrankių dėžutėje. Jurgutienės permąstyta dekonstrukcija pristatoma kaip kritiškai argumentuotas ir lankstus kalbėjimo apie literatūrą būdas, atsižvelgiantis į tekstų daugiabalsiškumą, išlaikantis poleminės įtampos jungtis su XX a. antrosios pusės filosofijos ir socialinės antropologijos refleksijų laukais.

GINTARĖ BERNOTIENĖ,
MANFREDAS ŽVIRGŽDAS

Foreword

With the 56th issue, we celebrate the 150th anniversary of the birth of Mikalojus Konstantinas Čiurlionis, looking for new and unexpected aspects of the artist's oeuvre. The year 2025 became an opportunity for Lithuanian academic and cultural communities to reflect on the imprint left by Čiurlionis's genius on cultural memory. Moreover, in October, Čiurlionis's symphonic poem "The Sea" became a symbol of civic and national protest, bringing together a significant part of Lithuanian society and showing its relevance to this today. This issue presents readings of Čiurlionis's legacy: his art, music, and correspondence, poetic paraphrases and reflections on his significance to Lithuanian culture, marked by a dual scholarly and ethical reflection. The latest issue also maintains its focus on literary Baltic studies and comparative literature issues.

The issue begins with Nida Gaidauskienė's article "Prince Witold Kazimierz Czartoryski of the *Vytis/Pogoń* Coat of Arms and Mikalojus Konstantinas Čiurlionis." It is based on Sofija Kymantaitė-Čiurlionienė's thank-you note to Witold Kazimierz Czartoryski, which is published in this issue for the first time from the archives of the National Museum in Krakow (including a facsimile of the original document, a transcription, a translation, and detailed biographical commentary). In introducing a new figure in Čiurlionis's biographical context, a patron who covered the artist's medical expenses in his final years, the author of the article flexibly applies the microhistory method, linking the activities and life of Czartoryski with the work of the nobility of the Polish-Lithuanian Commonwealth for the good of the Fatherland and comparing the life trajectories of contemporaries Čiurlionis and Czartoryski, their spiritual aspirations and worldview, in which concern for the future of the Fatherland and reflection on metaphysical power stood out the most.

Rasutė Žukienė recounts the prehistory of the exhibition of Čiurlionis's paintings held in 1979 at the Charlottenburg Palace in West Berlin, the circumstances and the vicissitudes of its organization, the skeptical attitude of curators, and exhibition's subsequent reception, which was not lacking in irony, in the museum guestbook, as well as the reactions in the German and Lithuanian press at the time. The archival sources and correspondence with the organizers of the exhibition reveal the one-way cultural communication from West to East, determined by short-term business relations, its political and propaganda hints. At the same time, it allows to conclude that the exhibition informed the world behind the Iron Curtain about the Lithuanian culture. From then on, Čiurlionis's work began to be more clearly associated with European modernist art. The exhibition was the first attempt to spread the word about the achievements of

the Lithuanian creative genius in the West and to reinstate him into one of the most important centers of modernist culture.

In a comparative study inspired by Radosław Okulicz-Kozaryn's monograph on the influence of Juliusz Słowacki's works on Čiurlionis's art, Gintarė Bernotienė probes the possibility of this cultural transmission to Lithuanian poets who were active in the 1960s. Following the line of landscape and historical themes revealed by it and the ability of recognition of sacredness in the landscape, the author examines the ideas and worldview traits, taken from Čiurlionis's work and life, developed in poetry written during the Soviet era by Lithuanian poets, Sigitas Geda, Leonardas Gutauskas and Jonas Juškaitis. All three were receptive to the mysticism of nature. The passion for the homeland in their works was linked to the historiosophic issues of the nineteenth-century Polish literature, whereas the theme of the subjugation and exile of the peoples of the Polish–Lithuanian Commonwealth was directly linked to Słowacki's works.

The figure of the transcendent addresser is also inevitable in semiotic analysis. Dainius Vaitiekūnas presents the attempts of Algirdas Julius (Julien) Greimas's students, Jean-Marie Floch and Jacques Fontanille, to reflect on Čiurlionis as one of the most striking examples of the synthesis of the arts, to compare him with early Western abstractionists, and to reconstruct a universal language characteristic of visual discourses, a system of signs, and the instrumentation of narrative roles. Semioticians recognized the most complex trajectories of polyscopy in Čiurlionis's painting, breaking down his visual space into elementary forms and at the same time acknowledging that a precise interpretation does not exhaust the semi-symbolic level of artist's visual sonatas. Vaitiekūnas enriches Čiurlionis's studies presenting these semiotic interpretations, which he systematized using Kęstutis Nastopka's translations. He also turns to Greimas, who grasped Čiurlionis's special place in the canon of Lithuanian culture. The motif of the transcendent addresser—the angel, which is common in Čiurlionis's metaphysical painting—becomes a meaningful problem of cultural context for semioticians and a pretext for considering the dominant position of the addressee, which allows for a panoramic view of the horizon of the vision from above.

Neringa Butnoriūtė reflects on the perspective of Lithuanian poetry and Čiurlionis as its intertext. Having reviewed several poetry anthologies, she investigates the poetic cycles dedicated to the great artist. During the Soviet era, the oeuvre of Čiurlionis seemed problematic and difficult to accommodate to the aesthetic dogmas of Soviet propaganda. However, during the period of ideological thaw, the artist was recognized as a trailblazer and an inspiration for the aesthetic avant-garde, which was restricted in every way. Čiurlionis's cosmic visions incited poets to move away from the obligatory popular themes to enter the realm of metaphysics disguised under Aesopian language,

and to make bolder use of religious imagery and biblical reflections. Čiurlionis's universal sense of the cosmos influenced poets of different generations and worldviews; however, he was especially important during the Soviet era, when even poets loyal to the regime, such as Antanas Venclova and Eduardas Mieželaitis, felt the boundlessness of his horizon. For the modernists of the 1960s (Judita Vaičiūnaitė and Aldona Elena Puišytė), Čiurlionis's works became a source of ekphrasis and a promising trail leading away from flat and straightforward socialist realism.

The collection of Čiurlionis's correspondence invites to re-examine the biography and creative world of the great artist of sonatas and fugues. One of the editors, Radosław Okulicz-Kozaryn, an attentive researcher of Čiurlionis's aesthetic expression, shares his discoveries with Saulius Vasiliauskas. The researcher emphasizes the influence of Friedrich Nietzsche and Polish mysticism, noting that Čiurlionis's work has become a starting point for new interpretations in Poland. One recognizes his musical structures, harmony and dissonance, the longing for the figure of the prophet, inspired by the heir to the *Spirit King*, who rose above the crowd. Okulicz-Kozaryn demonstrates the importance of Čiurlionis to the history of his personal formation. He also demonstrates how the knowledge of metaphysics at the turn of the nineteenth and twentieth centuries expanded the boundaries of philological erudition.

The repressive, traumatic experience of the Soviet era is echoed in Laura Laurušaitė's article. The author analyzes gastropoetic images, revisits the boundary between edible and inedible, tasty and disgusting, familiar and foreign. She draws a contrast between the life-giving milk that revives the semantic field of Baltic mythopoetics and the destructive, poisonous vodka that metonymically summarizes the Soviet experience, allowing the characters of Baltic prose to overturn the hierarchy of the totalitarian regime, at least in their drunken imagination. Reading the texts of Nora Ikstena, Dace Rukšāne and Laima Vincė from an imagological perspective, Laurušaitė identifies projections of national identities in her reflections on the evolution of taste and gastronomic rituals common during the Soviet era, right up to the cannibalistic image that appears in Vincė's book, i.e., Lenin's head, separated from the body and served on a platter, symbolizing the decapitated Soviet empire.

Ilze Īaksa-Timinska from the University of Latvia inquires into the ideologically deformed Soviet literature by turning to the literary work of a specific community, i.e., the Latvian diaspora active in the USSR in the 1920s and 1930s, and analyzing how total ideologization permeated the propaganda narratives in literature. The researcher focuses on the changing image of women in the works of male writers loyal to the regime during that era—from revolutionary comrades and caring mothers to desirable trophies. During the first decades of the USSR, heated by violence and class hatred, women appeared as

protectors of family and tradition; however, they too were eventually drawn into a new type of social relations having to adapt to the construction of a dehumanized moral code that intruded on personal freedoms, with entire generations becoming victims of social engineering.

Cultural imperialism and the growing divide between the self and the other were discussed at a conference organized to mark the twentieth anniversary of the founding of the Lithuanian Comparative Literature Association (moderated by Karolina Bagdonė). In the face of a crisis of methods and theories, the discussion focused on “comparative literature without borders,” which responds to the state of post-critical, postcolonial, postmodern and mosaic contemporary culture, when creators and critics must look for new ways to attract the attention of readers wandering through the information maze, eliminate the divide between major and minor literatures, and transform the hierarchy of the literary canon in today’s decentralized and multicultural world. The participants emphasized the importance of international relations, the densification of the comparative network, and the Association’s place among the world’s recognized research communities.

The question of the authority of criticism was raised during Vytautas Kubilius Prize award, which this year went to Jūratė Čerškutė, who follows the principle of deconstruction to constantly question everything, to undermine the hegemony of logocentrism, and at the same time to strive to cover vibrant literary life. In her monograph *Galvoja fizikas!* [The Physicist Thinks!], she reconstructed the intellectual development of Ričardas Gavelis and his system of thought from manuscripts, notes and internal reviews, showing how a talented physicist became the voice of an era of change, a writer who suggestively reflected on post-Soviet reality. This issue of *Colloquia* features the laudations supporting the award and the laureate’s opening remarks. Upon receiving the award, Čerškutė recalled the links that connected Kubilius and Gavelis, who grew up in different intellectual environments: rage, courage and categorical nature—traits that help preserve authentic thought and protect against collaboration and conformism, which diminish any kind of creativity and criticism.

The reviews published in the journal gravitate back to Čiurlionis’s appeal. Inesa Szulska reviews artist’s two-volume *Correspondence* (2019, 2024), a meticulously prepared textual source that took decades to compile. It will be useful in researching the connections between artists in the region, the circumstances surrounding the formation of the modernist community that was beginning to accumulate symbolic capital, and the alternations of personal relationships. Žilvinė Gaižutytyė-Filipavičienė reads the first two volumes of Antanas Andrijauskas’s monograph *Čiurlionis: Nesuprasto genijaus tragiškas skrydis* [Čiurlionis: The Tragic Flight of a Misunderstood Genius],

emphasizing its holistic range and broad knowledge of art history contexts. The reviewer inquires how the author managed to break away from the hagiographic legend suggested by the title. Jurga Jonutytė returns reader's focus to theoretical foundations, discussing the limits of interpretation and the purity or heterogeneity of method. Such reflections were prompted by Aušra Jurgutienė's monograph *Dekonstrucinių skaitymų užrašai* [Notes on Deconstructive Readings]. The reviewer highlights the importance of the problem of choosing a method, especially in post-critical times, when many ready, even contradictory methods are conveniently stored in a box of theoretical tools. She presents Jurgutienė's reconsidered deconstruction as a critically argued and flexible way of talking about literature, taking into account the polyphony of texts and maintaining the polemical tension with the fields of philosophy and social anthropology in the late twentieth century.

GINTARĖ BERNOTIENĖ,
MANFREDAS ŽVIRGŽDAS